

Γεωργία Βελιβασάκη

Κοντσέρτο για μία ημέρα που πέρασε

Η μέρα μιας γυναίκας, σε τέσσερα μέρη και ένα επίμετρο

Γεωργία Βελιβασάκη, Κοντσέρτο για μία ημέρα που πέρασε, εκδόσεις Γραφομηχανή, Κορώνη 2018

Η Γεωργία Βελιβασάκη είναι ένα πολύπλευρο ταλέντο. Αντιγράφω από τη [biblionet](http://www.velivasaki.gr/).«Η Γεωργία Βελιβασάκη γράφει ποίηση, έμμετρα παραμύθια και διηγήματα. Ασχολείται με το τραγούδι και τη στιχουργική. Στο εργοβιογραφικό της περιλαμβάνεται εκτενής προσωπική δισκογραφία, καθώς και πλήθος συμμετοχών σε έργα άλλων καλλιτεχνών. Σπούδασε μουσική, θέατρο, Ευρωπαϊκό Πολιτισμό (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) και ακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές στη Δημιουργική Γραφή (Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας). <http://www.velivasaki.gr/>».

Να συμπληρώσουμε ότι αυτό το καλοκαίρι θα είναι διδάσκουσα στα σεμινάρια δημιουργικής γραφής του ίδιου πανεπιστημίου.

Εγώ ως βιβλιοκριτικός θα ασχοληθώ με την τελευταία της ποιητική συλλογή «Κοντσέρτο για μια μέρα που πέρασε».

Καθώς η Βελιβασάκη είναι και μουσικός, θα συναντήσουμε αρκετούς μουσικούς όρους στα ποιήματά της.

«Με λένε Φιλομήλα», μας λέει στον δεύτερο στίχο του πρώτου ποιήματος. Είναι η περσόνα που διάλεξε για να μιλήσει με τη φωνή της.

«Αγαπώ το μέλος, τη μελωδία, την αρμονία.

Καλώς ήλθατε στο δωμάτιό μου.

Το μουσικό μου δωμάτιο.

Περάστε, καθίστε

είμαι τόσο μόνη

από 'δω οι διέσεις μου

από 'δω οι υφέσεις μου

από 'δω οι παύσεις μου

πάρ' τε κάτι, με λένε Φιλομήλα?».

Η δομή της συλλογής είναι παρόμοια με τις «Τέσσερις εποχές» του Βιβάλντι, μόνο που εδώ δεν έχουμε τις τέσσερις εποχές αλλά τα τέσσερα μέρη της ημέρας: Πρωί, μεσημέρι, απόγευμα, βράδυ. Και βέβαια ανακαλείται συνειρμικά ο «Οδυσσέας» του Τζόνς, στον οποίο η πλοκή απλώνεται επίσης στο διάστημα μιας μέρας.

Μετά την αυτοπαρουσίαση περνάμε στο πρώτο μέρος που έχει τίτλο «Πρωί-σονάτα δωματίου».

«Να μπορούσα, λέει, να σκαρφαλώσω σε μια νότα

να κρυφτώ πίσω από τα φοινικόδεντρα. Του δωματίου.

Να νοσταλγώ τους ήχους ενός κόσμου μικρού, ήμερου.

Όταν μεγαλώσω, θέλω να γίνω θάλασσα» (σελ. 17).

Η νοσταλγία και η ονειροπόληση είναι παρούσες στα ποιήματα της Βελιβασάκη.

Αντιγράφουμε από το δεύτερο μέρος «Μεσημέρι-αντάτζιο περπάτημα στο κύμα».

«Όχι, δεν είμαι νοικοκυρά

τακτοποιώ το χάος.

Μη με κοιτάτε! Σβήστε το φως.

Η φαντασία θέλει σκοτάδι.

Ή μήπως δεν θέλει;» (σελ. 27).

Η Βελιβασάκη συνδιαλέγεται με φιλόσοφους, ποιητές, πεζογράφους και στιχουργούς, κυρίως τη Λένα Πλάτωνος και τον Φερνάντο Πεσόα. Ο στίχος με τα πλαγιαστά όμως εδώ είναι απόφθεγμα του Καντ. Αλλά δεν προσυπογράφει ανεπιφύλακτα, εκφράζει την αμφιβολία της.

«Λέω να τον ερωτητώ

Φοβάμαι μη με σκοτώσει πρώτος» (σελ. 32)

Και

«Αύριο.

Αύριο το μαχαίρι.

Αύριο λογάρισε και κόψε.

Πλήγωσέ με αύριο.

Σήμερα κράτα με, μίλα μου, φίλα με

τα χεύλη, τ' αφτιά, στόλισέ μου με λέξεις

σήμερα. Αύριο το μαχαίρι» (σελ. 33).

Ο έρωτας δεν είναι ένας σίγουρος παράδεισος, πάντα είναι ένα διακύβευμα.

Λέξη που επαναλαμβάνεται συχνά στα ποιήματά της είναι η λέξη «θάλασσα», ενώ σαν λάιτ μοτίφ επανέρχεται με παραλλαγές το «γλυκό τριαντάφυλλο».

«Ένα δάκρυ στο γλυκό τριαντάφυλλο

μπορεί να κρύβει τη θάλασσα όλη» (σελ. 36).

«Φάε μια κουταλιά γλυκό τριαντάφυλλο, μικρή.

Φάε γλυκό τριαντάφυλλο.

Πίστεψέ με

πέρα από το γλυκό τριαντάφυλλο

δεν υπάρχει άλλη μεταφυσική στον κόσμο.

Φάε, βρώμικη μικρή, φάε!

Μακάρι να μπορούσα να φάω κι εγώ

γλυκό τριαντάφυλλο

με τόση ειλικρίνεια

όση κι εσύ!

Ματαίωση πρώτη σε αντάτζιο εξπρεσιβό» (σελ. 36).

Οι στίχοι με τα πλαγιαστά γράμματα είναι του Φερνάντο Πεσόα, όπως μας πληροφορεί σε υποσημείωση.

Από το «Απόγευμα-μινουέτο για μικρό τριαντάφυλλο» σταχυολογούμε:

«Εξίμισι ώρες τηλεόραση. Πέντε κανάλια. Είκοσι παρουσιαστές. Έξι ριάλιτι. Εννέα τηλεμάρκετινγκ. Τέσσερις εκπομπές μαγειρικής?..» (σελ. 43).

Αυτή είναι η σατιρική Βελιβασάκη.

«Τα νέα του απογεύματος. Ληστεία, δολοφονία, ληστεία, ληστεία, κρίση, δολοφονία?» (σελ. 45).

Τα ξέρω καλά αυτά Γεωργία, γι' αυτό την τηλεόραση την έχω μόνο για μόνιτορ, συνδεμένη με τον υπολογιστή μου για να βλέπω ταινίες.

Και από τη «Νύχτα-σονάτα ροντό για τη Φιλομήλα»:

«Ξυπνάω και νιώθω ότι όλα έχουν ήδη γίνει.

Κι εγώ; Πώς χτίστηκε εδώ; Σε αυτό το δωμάτιο.

Δεκαέξι χιλιάδες εκατόν ενενήντα έξι πέτρες» (σελ. 61).

Ένα άλλο λάιτ μοτίφ που συναντάμε είναι οι δεκαέξι χιλιάδες εκατόν ενενήντα έξι πέτρες. Τόσες είναι οι πέτρες με τις οποίες χτίστηκε στο δωμάτιο, διαβάζουμε στη μεθεπόμενη σελίδα.

Δεν μπορεί αυτοί οι στίχοι να μη σας φέρνουν στο μυαλό τα «Τείχη» του Καβάφη.

Και δυο στίχοι από το «Επίμετρο για μια μέρα που δεν πέρασε» και που πολύ μου άρεσαν για την αποφθεγματικότητά τους:

«Δεν είναι ο χρόνος που περνάει,

είστε εσείς που περνάτε μέσα από το χρόνο» (σελ. 69).

Το «Αντί epilόγου» θα μπορούσε να τιλοφορηθεί καλύτερα «Αντί prolόγου» και να μπει στην αρχή. Εδώ διαβάζουμε:

«Το κείμενο είναι δομημένο με την τεχνική του pastiche. Στο αρχικό μου, δηλαδή, υλικό (ποιήματα που είχα γράψει αποσπασματικά και μεμονωμένα τα προηγούμενα χρόνια και τα οποία επεξεργάστηκα προκειμένου να αποτελέσουν ένα αφηγηματικό σύνολο) έχουν συμπεριληφθεί και ενσωματωθεί θραύσματα λόγου και ποίησης από έργα άλλων λογοτεχνών, τα οποία σημασιοδοτούνται εκ νέου μέσα στο ευρύτερο κείμενο, που εμφανίζεται ως ένα λογοτεχνικό «μωσαϊκό». Τον όρο pastiche (ή απομίμηση, ή παραμίμηση) τον συναντάμε για πρώτη φορά στα τέλη του 19ου αιώνα στη Γαλλία και στην Ιταλία» (σελ. 71).

Τον όρο σίγουρα, όχι όμως και την ενσωμάτωση στίχων παλιότερων ποιητών. Οι πρώτοι διδάξαντες είναι οι κινέζοι. Αντιγράφω από το βιβλίο μου «Εισαγωγή στο θέατρο της Ιαπωνίας και της Κίνας» (ΑΛΔΕ 2010).

«Άλλο χαρακτηριστικό στο δράμα Yuan (1279-1368) είναι το συχνό υβρεολόγιο, κυρίως για κωμικές εντυπώσεις. Το ίδιο και η συχνή χρήση της επανάληψης, για παρόμοιους λόγους.

Τέλος, οι δραματουργοί της εποχής Yuan, όπως άλλωστε και οι γιαπωνέζοι ομολογοί τους, κάθε άλλο παρά διακρίνονταν για την «αγωνία της επίδρασης» για την οποία μιλάει ο Harold Bloom. Απεναντίας, κοίταζαν να ενσωματώσουν στα έργα τους όσο γίνεται περισσότερους στίχους προγενέστερων δημιουργών, σε σημείο πολλές φορές τα έργα τους να μαιάζουν σαν ένα απλό συνονθύλευμα αποσπασμάτων από παλιότερα έργα».

Μας πρόλαβαν και σ' αυτό οι κινέζοι, όχι μόνο στο μπαρούτι και στο χαρτί.

Παρά λίγο να το ξεχάσω, όπως μας πληροφορεί η Βελιβασάκη «Το έργο δοκιμάστηκε για πρώτη φορά στη σκηνή, ως μουσικοθεατρική performance, τον Ιανουάριο του 2017 στο χώρο τέχνης «Ευλισσός» στην Αθήνα, ενώ παρουσιάστηκε πιο ολοκληρωμένα τον Απρίλιο του 2017 στο θέατρο Αμαλία στη Θεσσαλονίκη, σε σκηνοθεσία Κωνσταντίνου Αθυρίδη».

De profundis τα ποιήματα της Βελιβασάκη, από κάθε άποψη εξαιρετικά, εύχομαι να είναι καλοτάξιδα και εσείς να τα διαβάσετε και να τα απολαύσετε.

Μπάμπης Δερμιτζάκης